

fitola ---» a la Lleuda de Cotlliure, de 1249, segons còpia de fi S. XIII (RLR IV, 249). Cap a la fi del segle aquesta lleuda fou adaptada a Tort, i és la que trobem com a apèndix als *CostTort*: «sucres, roses, violes, regalècia, roja, órtxica ---» (Ol, 404, IX, § 15, 22), on apareixeria un dels casos més antics de *regalècia* amb *é*, si bé allí i tot (Ol, 390) notem la forma en *i*, en un altre passatge (cosa explicable potser perquè en aquest s'atingui al model de Cotlliure); «miller de enaps dóna de corredura, 5 dr.; miller de boys (< 'boix'), una mealla; carga de *regalícia*, 3 dr.; carga d'ametles, 4 dr» Car amb *i* continua essent la forma més general: «<in>tar d'alum de Bolcam: una meaylla; carga de *regalicia*, 3 dr, un ct. de cadarç, 6 dr. ---» 10 Tarifa de Bna a 1271 (*EntreDL* I, 156); en una altra tarifa rossellonesa, de 1300, apareix una vegada *carga de regualíssia*, i dos cops de *regalèssia*; en inv. de 1386 «una caxiam *regalissie*», en un de 1433 *regalicia* (*InvLC*) *Regalicia*: glycyrrhiza», Busa-N. 1507; OPou (*TbPu*, 51)

De les dues espècies, la varietat alpina, de fulles trifoliades i arrel dolça (*Trifolium alpinum*) és la que inspira Verdager, sempre com un bell atribut de les altures pirinenques «Allí, en un trono vert, que 'ls ulls no veuen / si és fet de boix florit o d'esmeragda, / los dos s'asseuen, en l'encís que 'ls lliga, / ella a mirar lo cel, Gentil sa cara: / olor de romaní dels boscos puja, / dels cims olor de *regalècia* baxa, / gemecs de lires entre 'ls arbres s'ouen / ---»; «Per la montanya d'hont lo Segre brolla, / van a Toses florit, y al Pla 30 d'Anyella, / hon troba flors la petonera abella, / *regalècia* balsàmica l'anyell», *Canigó* II, v. 299; IV, 7d

De les dues variants és sobretot la terminada en *-issia* la que trobo en tots els dialectes continentals en les meves notes muntanyenques, en les quals es refereix al *Trifolium alpinum* («regalissia de muntanya» precisen alguns, no hi afegeixen ja res els altres) —car a penes queden dubtoses restes, en el nostre territori lingüístic, del vell concurrent pre-romà pirinenc que hem vist a *MANILL*—. En domini ross. (*la*) *řagalisi* a 40 Estoer, Formiguera, Porta (1959-60) i fins a la Cerdanya central, a les serres de Meranges, i Brousse dóna *regalissi* com a propi vagament de l'Alta Cerdanya (*La Cerdagne fr.*, 188), en alguns punts la terminació aparentment masculina de la forma dialectal n'ha fet popularment un masculí: «Serrat del *řagalisti*» a Mosset (1960) Igualment en el vessant Sud del Pirineu oriental: *řagalisi* a Setcases (1936), *řagalista* a Llanars (1935)

També a Pallars i Ribagorça. *řagalista* a tots els pobles de Cardós i Vall Ferrera (1932 4), de la Vall de Boí (Barruera, Taull, 1953, 1969), Aneto, Les Pauls (1957), Benasc (1965); sovint com a NL: *Font de la Regalissia* a Freixa, *Planell de la -issia* a Pobellà (1959), pronunciat amb la *θ* etimològica en el SO. de la comarca: *řegalitha* a Viu de Campo (1965). Des de l'Alt Sobrarbe cap a l'O comença el tipus castellà, *řegalith* a Torla, Panticosa, Oz, Echo, si bé almenys en aquelles dues és encara femení, com en català (1966). En el P Val és també en *-issia*, almenys molt domi-

nant: ja Carles Ros (1764: «orozuz, mata»), Cavanilles (*Obs* II, 336), Orellana (fi S. XVIII, *Valencia Ant. y Mod* II, 167); «glycyrrhiza glabra» (*An. C. Cult. Val.* v, 154). I tinc notes de la mateixa forma, oïda a Xixona (1935), i en NLL de l'extrem S, on abunda per camps i serres: *Cases de la řegalista* a Novelda, *Barranc de la ř-* a Elx.

Aquesta forma és també la de part del cat. or.: del bisbat de Girona en general, i recordo que així ho deien els meus companys d'infància emp. i gironins (1910 ---) de la que ens venien els herbolaris, mentre que els de Bna. deien *řagalésja*. I si no m'enganyo, així s'estén en general cap al Sud del Princ. i de les Illes: mall. *regalecia DFgra*, men. «*ragalèssia*: orozuz, palo dulce», FebrCard. i així ho porta Moll de Ciutadella. Hi ha també una variant oc. mod. *regalèssio* (Carcí, i *regaliesso*, *-lesse*, a parts del lldg. i del gascó, *TdF*).

No ens consta la quantitat de la vocal tònica en la base LIQUIRITIA del ll. vulgar i tardà, directament ni per raons d'història lingüística, car encara que el grec *řlřa* tingués breu la *ι*, com es dedueix indirectament del seu tipus tònic, no és gens inversemblant que, en ser adaptat a un sufix llatí, en canviessin la quantitat. No rebutgem doncs la possibilitat que en part hi prenguéssim una pronúncia *-ITIA*, si bé sembla que la *ι* tancada (=ī) hi tingué caràcter molt predominant, si no general, vist l'acord de totes les altres llengües romàniques; per tant fóra versemblant que la variant cat. en è sigui secundària i deguda a alguna influència lexical, no fonètica.

Que aquesta *e* no és el prolongament de *ī* del tipus corrent, que en balear dóna *é*, ja ho mostra la *é* oberta de les dues Balears, vocal excepcional allí davant una *s*, si no és en cultismes. En tot cas hi ha d'haver hagut adaptació a una desinència: es pot pensar que sigui *-ència*, tenint en compte que realment hi ha variant *regalènsia*, que ja els botànics (Jn. Teixidor, *Flora Farm*, 952) donen com a balear, Mestre com a tortosina (*BDC* III, 107) i que *AlcM* testifica a Maó i a dos pobles del B. Ebre; si bé, tenint en compte que d'aquesta variant no n'hi ha sinó informes recents, i a Tort. mateix *regalècia* és ja la dels *Costums* del segle XIII, sembla preferible admetre que és sobretot d'adaptació al timbre del sufix llatí *-ITIA* d'abstractes etc.

Hi ha en fi una variant *segalissia*, pròpia de les parts altes de Cerdanya i Conflent, d'explicació més obscura. A Er (1959) em declaraven que *səgalisi f.* és el nom que donen al *Trifolium alpinum* (la varietat que hem localitzat ja amb el nom de *regalissia* a la resta de Cerd. mateix); i en efecte així ho vaig notar als altres pobles de l'obaga de l'alta comarca: Llo, Eina etc.; per NLL muntanyencs veig que continua per tot l'Alt Conflent, fins als vessants ponentins del Canigó: *la səgalisi* alts serrats entre Pi i Escarç, *Rec de la səgalisi* a Flaçà de C., *Mollera de la s-* a Sançà (1959). És verament difícil d'explicar, i en tot cas no pot justificar-se per cap procés merament fonètic. És raonable que es tracti de contaminació d'un altre mot: però no és de creure, tractant-se d'una herba humil i arran de terra que sigui